

Hemmelig.

Nr. 89.

Alminnelig instruks
for sjøforsvarets sjefer under nøytralitetsvern.

I. Alminnelige bestemmelser.

1. Denne instruks gjelder når Norge under krig mellom andre makter har erklært seg nøytral og satt opp et militært nøytralitetsvern av Sjøforsvaret.

Instruksen behandles strengt konfidensielt. Spesielt må det som er anført om hevdelsen av sjøterritoriet, dets utstrekning m.v. ikke komme til uvedkommendes kunnskap.

2. Nøytralitetsvernets hovedoppgave er - med de midler det rår over - å motvirke og om mulig hindre åpenbare nøytralitetsbrudd og avvise tilfeldige nøytralitetsbrudd og avvise tilfeldige nøytralitetskrenkelser av enhver art.

3. Det sjømilitære nøytralitetsverns virkeområde omfatter: Sjøforsvarets egne eiendommer og anlegg av enhver art. Krigshavner og kystfestningers forsvarsområder. Andre havner og ankerplasser samt norsk territorialfarvann forøvrig. (jfr. pkt. 9).

Det kan også komme til å virke utenfor disse områder hvor det måtte melde seg oppgaver av sjømilitær art eller behov for å assistere eller utfylle det nøytralitetsvern som er satt opp av Hæren.

4. Nedmindre annet blir bestemt for tilfellet sorterer det sjømilitære nøytralitetsvern under sjøforsvarssjefene.

Sjef for uavhengig styrke betraktes derfor med hensyn til nøytralitetsvernstjenesten som underlagt sjefen for det sjøforsvarsdistrikt, hvor styrken opererer eller er stasjonert.

5. Nøytralitetsvernets sjefer skal påse at gjeldende nøytra - litetsforskrifter med eventuelle tilleggsbestemmelser blir nøye overholdt med de modifikasjoner som er gitt i avsnitt II av denne instruks.

Hvis det i henhold til nøytralitetsforskriftenes § 2 pkt. 4 og 5 blir gitt forbud mot fremmede krigsskips adgang til norske havner m.v. vil alle interesserte sjefer straks bli underrettet.

6. Sjøforsvarets sjefer skal i norsk territorialfarvann (jfr. pkt. 9) verne den norske, andre nøytrale makters og de krigførendes lovlige handelstrafikk mot overgrep. De skal veilede handelsskip og regulere trafikken i den utstrekning det er nødvendig eller ønskelig av hensyn til handelsskipenes sikkerhet og til de forstærksforanstaltninger som er truffet. Herunder kan eskortering bli brukt, særlig over åpne strekninger.

De skal påse at handelsskip følger de alminnelige og spesielle bestemmelser som av hensyn til krigssituasjonen er eller blir gitt for sjøfarten innen norsk territorialfarvann.

7. Sjøforsvarets sjefer skal samarbeide med Hærens sjefer, med Tollvesenet, Politiet og andre sivile myndigheter i den utstrekning det finnes nødvendig eller ønskelig for best mulig å skjøtte de alminnelige gjøremål eller spesielle oppdrag som er pålagt dem.

De skal på anmodning assistere de nevnte sjefer og myndigheter for såvidt det er forenlig med deres egne gjøremål og forholdene forevrig tillater det.

8. For såvidt det ikke gjelder særbestemmelser (f.eks. for luftvarsling) sendes meldinger vedkommende nøytralitetstjenesten i alminnelighet vanlig tjenestevei. De stiles til nærmeste foresatte. x)

I tilfelle hvor det gjelder at vedkommende høyere sjef hurtigst mulig blir underrettet, sender underordnet sjef melding direkte til sjøforsvarssjefen eller sjefen for sjøforsvarsavsnittet, eventuelt direkte til Kommanderende Admiral. Nærmeste foresatte underrettes i så fall snarest.

x) Hvor det i de etterfølgende punkter står, at melding eller rapport skal sendes til Kommanderende Admiral, vil Kom. Admiral således ordinært få melding eller rapport fra vedkommende sjøforsvarssjef.

- 3 -

9. Med norsk territorialfarvann forståes i denne instruks - foruten krigshavnenes hele område, jfr. kgl. res. av 19. august og 7. oktober 1938 x) det sjøområde langs Norges kyst for hvilket det blir bestemt, at nøytralitetsforskriftene av 13. mai 1938 skal håndheves under den pågående krig.

Norsk territorium er i denne instruks brukt som felles betegnelse for norsk landområde og norsk territorialfarvann som foran definert.

II. Særlige bestemmelser.

10. Krigførende makts krigsskip som observeres i norsk territorialfarvann skal prøies. Det skal bringes på det rene:

- a) Om bestemmelsesstedet er norsk havn eller ankerplass og i tilfelle hvilken.
- b) Hvorlengde oppholdet på norsk sjøterritorium er tenkt å vare - jfr. nøytralitetsforskriftenes § 4, 1.
- c) Hensikten med oppholdet og om det foreligger særlige grunner for det.

Sjefen for det prøiete krigsskip gjøres bekjent med de bestemmelser som gjelder for det foreliggende tilfelle.

Rapport sendes til Kommanderende Admiral.

Ved prøiing av krigsskip følges bestemmelsene i Tjenestereglement for marinen 3. del s 64, 2. Prøiingen foregår i høflige former. Dette iakttas bl.a. ved valg av signaler (jfr. bestemmelse om prøiing m.v. av 27. oktober 1928 pkt. 2, ann.).

I farvann som ikke tilhører krigshavn eller krigshavns bevoktningsområde skal prøiing bare foretas i lyse.

Hvis det foreligger brudd på gjeldende bestemmelser eller det er grunn til å frykte slikt brudd, skal dette straks meldes til Kommanderende Admiral.

Det skal ikke brukes makt uten etter ordre fra Kommanderende Admiral, eller hvis man blir angrepet. Det retireres for overmakt - jfr. pkt. 17.

- x) Oslofjord innenfor linjen Færder fyr - Torbjørnshavn fyr ansees således i sin helhet som norsk territorialfarvann.

- 4 -

Skip som tross protest søker å forsere inn til krigshavn eller kystfestnings forsvarsområde skal dog søkes stoppet med alle de midler som står til rådighet.

11. a) Fremmed undervannsbåt som observeres i norsk territorialfarvann i undervannsstilling eller i overvannsstilling uten å vise flagg skal søkes stoppet, i tilfelle med makt.
- b) Fremmed undervannsbåt som observeres i norsk territorialfarvann i overvannsstilling med flagg heist, praies og undersøkes nærmere.
- c) Hvis der i de tilfelle som er nevnt i a og b viser seg at undervannsbåten tilhører en krigførende makts krigsflåte, pålegges den å forlate norsk territorialfarvann. Etterkommes ikke dette påbud, skal undervannsbåten om mulig føres i havn. Saken meldes straks til Kommanderende Admiral (jfr. pkt. 12).

Undervannsbåten bevoktes nøye inntil det er truffet avgjørelse av spørsmålet om dens internering.

Den må ikke få lov til å ha annen forbindelse med land enn i tilfelle med vedkommende konsul. Den må bare ta ombord forråd for det øyeblikkelige behov.

12. Krigførende makts krigsundervannsbåt som søker inn i norsk territorialfarvann, fordi den mener å komme inn under unntaksbestemmelsene i nøytralitetsforskriftenes § 2 pkt. 3, 2nen passus, skal gi dette til kjenne ved å gå i overvannsstilling med flagg heist og signal for grunnen til anløpet.

Er disponibelt norsk krigsskip eller bevoktningsfartøy til stede, skal undervannsbåten ledsages til passende havn eller ankerplass. Saken meldes straks til vedkommende sjøforsvarssjef, eventuelt sjef for sjøforsvarsavsnitt. Den meldes videre til Kommanderende Admiral.

Sjøforsvarssjef eller sjef for sjøforsvarsavsnitt som får melding om at undervannsbåt som omhandlet i dette punkt befinner seg i norsk territorialfarvann, skal hurtigst mulig la forholdet nærmere undersøke, og gi Kommanderende Admiral rapport om resultatet av undersøkelsen med uttalelse om, hvorvidt de

grunner som er gitt for anløpet anses fyldestgjørende.

Til orientering merkes:

Adgangen til norsk territorialfarvann er betinget av at anløpet er nødvendig på grunn av hårdt vær eller havari. Når det gjelder havari, betyr dette, at undervannsbåten ikke er sjødyktig nok til å navigere i overvannsstilling.

Utmattelse av mannskapet, utladete akkumulatorer, mangel på brensel eller andre forråd, manglende sjødyktighet til navigering under vannet, vil derfor i reglen ikke bli anerkjent som fyldestgjørende grunn for opphold i norsk territorialfarvann. Hvis de anførte grunner som er gitt for anløpet blir godkjent, skal undervannsbåten forlate norsk territorialfarvann så snart disse grunner er bortfalt og vedkommende norske myndighet har gitt bestemmelse om undervannsbåtens avgang.

Hvis de grunner som er gitt for anløpet ikke blir godkjent eller hvis undervannsbåten ikke etterkommer de pålegg som blir gitt den, skal den om nødvendig føres til tryggere havn og forøvrig behandles overensstemmende med pkt. 11 c, 2. og 3.ledd.

Kommer undervannsbåt inn i norsk territorialfarvann for å sette i land besetning fra andre skip kan den få lov til det, men undervannsbåten skal straks etter forlate norsk territorialfarvann.

13. Betingelsen for at en undervannsbåt skal bli behandlet som handelsskip, er at det med sikkerhet frangår av kjente forhold, at den er bestemt for handelsoyemed.

Det kreves:

- a) At undervannsbåten ikke har noen offensiv evne og heller ikke er konstruert for å kunne gjøres om til krigsbruk.
- b) At den i norsk territorialfarvann går i overvannsstilling og med flagg heist.
- c) At den følger de regler som gjelder for handelsskip og straks - når det forlanges - underkaster seg visitasjon.

I det hele at den i enhver henseende fastholder sin fredelige karakter.

Handelsundervannsbåt skal etter omstendighetene ledsages til den norske havn den vil anløpe og forøvrig holdes under observasjon så lenge den er i norsk territorialfarvann. I tvils-

tilfelle føres båten i havn og bevoktes inntil myndighetenes avgjørelse er truffet. Og hvis den på noen måte unndrar seg forpliktelser som er nevnt foran, eller ikke retter seg etter de anvisninger den får, skal den behandles som krigsundervannsbåt.

Det skal snarest mulig gis melding til Kommanderende Admiral om handelsundervannsbåt i norsk territorialfarvann.

14. Bestemmelser om arten av de raparasjoner som skal foretas ombord i krigførende makts krigsskip i norsk farvann - nøytralitetsforskriftenes § 5, 1 - vil bli fastsatt for hvert enkelt tilfelle.
15. Krigførende makts militære luftfartøy skal søkes hindret - om nødvendig med makt - fra å fly over norsk territorium.
Det skal dog ikke anvendes makt mot et enkelt luftfartøy tilhørende krigførende makt, som kommer inn over norsk territorium eller søker å lande på norsk territorium, hvis den måte flyet manøvrer på eller forholdene forøvrig gjør det overveiende sannsynlig at flyet er i nød.
16. Er luftfartøy som tilhører krigførende makt gått ned på norsk territorium skal luftfartøyet og dets besetning bli holdt tilbake og nøye bevoktet inntil det er truffet avgjørelse av spørsmålet om beslagleggelse av luftfartøyet og internering av besetningen. Besetningen må ikke få lov til å ha annen forbindelse med utenverdenen enn i tilfelle med vedkommende konsul.
17. Ved nøytralitetsbrudd i form av visitering eller oppbringning av skip eller kamp mellom krigførende makters skip i norsk territorialfarvann nedlegges protest.
Protesten kan, når forholdene ikke tillater annen måte, nedlegges ved radio eller ved optisk signal etter den internasjonale signalbok.
Fører protesten ikke frem skal de nevnte nøytralitetsbrudd søkes hindret med makt ved alle forhånden værende midler. Dog ikke hvis man står overfor betydelig overmakt.
18. Når en norsk sjef hevder, at en krigførende makts krigsskip

(over- eller undervannsfartøy, eller luftfartøy) befinner seg i eller over norsk territorialfarvann eller at det foregår nøytralitetsbrudd, må han være sikker i sin sak. Det må ikke på grunn av været's beskaffenhet, manglende adgang til nøyaktig beregning eller lignende være tvil om de virkelige avstander i terrenget.

Hvis det av en eller annen grunn kan være tvil om, hvorvidt det sted eller område saken gjelder ligger innenfor grensen for norsk territorialfarvann eller ikke, eller hvis det av faktiske grunner måtte råde tvil hos vedkommende norske sjef, bør han om det er høve til det, søke tvilen opklart ved forhandling med den fremmede sjef.

Hvis områdets karakter av norsk territorialfarvann ikke anerkjennes av den annen part, skal den norske sjef innskrenke seg til å nedlegge den protest som finnes nødvendig. Saken rapporteres snarest til Kommanderende Admiral.

19. Ved prøying og visitering av handelsskip og

Ved eskortering av handelsskip

tilløpkes de anvisninger som 27. oktober 1928 er approbert av Kommanderende Admiral for krigstid.

Under eskortering av handelsskip i norsk territorialfarvann skal de eskorterte skip (konvoien) holdes vel innenfor grensen for dette.

Handelsskip som veiledes med hensyn til navigering på kysten tilholdes å bruke innenskjærs farvann i størst mulig utstrekning og forøvrig å holde seg så nær kysten som mulig og under enhver omstendighet vel innenfor grensen for det sjøområde langs Norges kyst, hvor nøytralitetsforskriftene skal håndheves - jfr. pkt. 9, første ledd.

20. Overfor handelsskip som i norsk territorialfarvann ikke stopper for visitering (etter at varselskudd er gitt) eller som ikke etterkommer påbud som blir gitt i henhold til denne instruks eller andre bestemmelser for hevdelsen av vår nøytralitet eller for sjøfarten innen norsk territorialfarvann, skal det i fornøden utstrekning brukes makt for å frentvinge lydighet.

21. Våpnet handelsskip som kommer inn i norsk territorialfarvann skal prøves overensstemmende med pkt. 10. Dessuten skal det foretas inspeksjon av skipet. Herunder skal det undersøkes:
- a) Hva slags skyts det finnes ombord og dettes antall, størrelse og plassering og i hvilket øyemed det føres - bare for forsvar eller også for angrep.
 - b) Hvilken instruks det er gitt for bruk av skytset og av hvem denne instruks er gitt.
 - c) Om skytset har vært brukt under turen til Norge og i be-
kreftende tilfelle de nærmere omstendigheter.
 - d) Om det under turen har vært høve til å bruke skytset til
angrep, uten at dette ble gjort.
 - e) Hva slags og hvor meget ammunisjon.
 - f) Om skipet har spesialutdannet mannskap for betjening av
skytset og om det kan antas at dette mannskap er med skipet
i den hensikt å betjene skytset.
 - g) Om dette mannskap står under kommando av militær myndighet
ombord eller under kommando av militær myndighet i hjemlandet.
 - h) Om befal og mannskap er militære, hva slags flagg skipet
fører, eller om det forøvrig er noe ytre tegn som kan karak-
terisere skipet som krigsskip (hjelpekrysser).
 - i) Hvor stor besetning skipet har (det under f nevnte spe-
sialutdannede mannskap medregnet) og om denne besetning er
større enn skipet hittil har pleid å ha i fredstid.
 - k) Hvor skipet kommer fra og i hvilken hensikt norsk terri-
torialfarvann (havn) anløpes.
 - l) Hva slags og hvor meget last skipet har.
 - n) Antall passasjerer og hvor mange av disse kvinner og barn.
 - n) Om det blant passasjerene er personer som tilhører krig-
førende lands krigsmakt, eller som er sjofolk hjemmehørende
i eller borgere av krigførende land og i tilfelle hvor mange.
 - o) I hvilken rute skipet gikk tidligere (også før krigen),
eller om det går i en rute som dets rederi også opprettholdt

tidligere (også før krigen).

- p) Når skipet gikk fra siste havn.
- q) Om det har fulgt handelsskips vanlige rute under turen fra vedkommende havn til Borge, og hvis ikke, i hvilken hensikt kursen ble fraveket - jfr. skipets loggbok.
- r) Skipets fart. Størrelsen av brenselbeholdningen og forråd og om disse finnes å være større enn normalt for den fart skipet går i.

22. For så vidt mulig å unngå unødig opphold av handelsskipet skal det i telegrafisk rapport til Kommanderende Admiral særlig fremheves hvorvidt væpningen ansees utført i defensivt eller offensivt øyemed.

Det er uten betydning for sakens avgjørelse enten skytset under anløpet i Borge er montert på dekk eller stuvet bort i lasten.

Når det ved inspeksjon finnes godtgjort at væpningen utvilsomt er utført bare i forsvarøyemed skal skipet behandles som et alminnelig handelsskip og oppholdes minst mulig.

Er derimot væpningens karakter tvilssom eller man finner at den ikke bare er av defensiv natur, vil skipet bli beholdt tilbake - i alle tilfeller inntil saken er utførlig undersøkt.

23. For væpnede handelsskip som kommer til norsk farvann i konvoi eskortert av krigsskip, godtas i alminnelighet konvoisjefens oppgave vedkommende skipenes væpning m.v. Det er ikke nødvendig å inspisere de enkelte skip, medmindre konvoisjefens oppgave eller andre forhold gir grunn til tvil med hensyn til skipets (skipenes) karakter av handelsskip.

24. Ved bruk av de midler som står til rådighet - bl.a. ved lytting fra de spesielle lyttestasjoner og fra skipsstasjonene - søkes kontrollert, at krigførende makters krigsskip og handelsskip innen norsk territorialfarvann bare bruker sine radiosendere som hjemlet i nøytralitetsforskriftenes § 12 pkt. 2.

Oppdages misbruk fra krigsskips side nedlegges protest, hvis det er høve til det.

- 10 -

Handelsskip som har overtrådt bestemmelsene om bruk av radio på norsk territorium, advares og gjøres oppmerksom på, at gjentagelse vil føre til forbud mot enhver videre bruk av radio i norsk farvann, at luftnettet vil kreves rigget ned, og stasjonen bli forseglet.

I graverende tilfelle - spesielt hvis norske interesser er skadet - kan Sjøforsvarssjefen eller sjef for Sjøforsvarsavsnittet nedlegge forbud m.v. som her nevnt allerede etter første gangs misbruk.

Melding om misbruk av radio av krigførende makts skip og hva det i den anledning er foretatt sendes Kommanderende Admiral.

Kommanderende Admiral,

Oslo, den 29. august 1939.

H. Diesen (sign.)

E. Corneliussen (sign.)